

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരള സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പ് - മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷത്തിൽ (Human Wildlife Conflict) സംഭവിക്കുന്ന നാശനഷ്ടങ്ങൾക്ക് ധനസഹായം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങൾ രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

ദുരന്ത നിവാരണ (എ) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(സാധാ) നം.304/2025/DMD തീയതി 09-05-2025, തിരുവനന്തപുരം

- പരാമർശം:-
- 1) 07/03/2024 ലെ സ.ഉ (കൈ) നം. 4/2024/ഡിഎംഡി ഉത്തരവ്
 - 2) 07/03/2024-ലെ സ.ഉ(കൈ)നം.12/2024/വനം ഉത്തരവ്
 - 3) 31/01/2025ലെ സ്റ്റേറ്റ് എക്സിക്യൂട്ടീവ് കമ്മിറ്റി യോഗത്തിന്റെ നടപടിക്കുറിപ്പ്
 - 4) 06/03/2025-ലെ സ.ഉ (സാധാ)നം.108/2025/ഡിഎംഡി ഉത്തരവ്

ഉത്തരവ്

പരാമർശം (1) ഉത്തരവ് പ്രകാരം മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം "സംസ്ഥാന സവിശേഷ ദുരന്തം" ആയി പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു.

മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് സംസ്ഥാന ദുരന്ത പ്രതികരണ നിധിയിൽ നിന്നും വനം വകുപ്പിന്റെ തനത് ഫണ്ടിൽ നിന്നുമായി ധനസഹായം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡത്തിന്റെ കരട് 31/01/2025ന് നടന്ന സംസ്ഥാന ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റിയുടെ സ്റ്റേറ്റ് എക്സിക്യൂട്ടീവ് കമ്മിറ്റി അംഗീകരിക്കുകയുണ്ടായി.

സർക്കാർ ഈ വിഷയം വിശദമായി പരിശോധിച്ചു. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം ഒരു സംസ്ഥാന സവിശേഷ ദുരന്തമായി പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ളതിനാൽ മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷത്തിൽ സംഭവിക്കുന്ന നാശനഷ്ടങ്ങൾക്ക് സംസ്ഥാന ദുരന്ത പ്രതികരണ നിധിയിൽ നിന്നും വനം വകുപ്പിന്റെ തനത് ഫണ്ടിൽ നിന്നുമായി ധനസഹായം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങൾ രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു. ഈ ഉത്തരവിന് പരാമർശം (1) ഉത്തരവ് തീയതി മുതൽ പ്രാബല്യം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതാണ്. ഇംഗ്ലീഷിലും മലയാളത്തിലും ഉള്ള മാനദണ്ഡങ്ങൾ ഈ ഉത്തരവിനോടൊപ്പം അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

ഡോ എ കൗശിഗൻ ഐഎഎസ്

സ്പെഷ്യൽ സെക്രട്ടറി

അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, വനം വന്യജീവി വകുപ്പ്

അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, ധനകാര്യ വകുപ്പ്

അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, ജലവിഭവ വകുപ്പ്

അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, ആരോഗ്യ കുടുംബക്ഷേമ വകുപ്പ്
അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, ആഭ്യന്തര വകുപ്പ്
അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, പട്ടിക ജാതി പട്ടിക വർഗ്ഗ വികസന വകുപ്പ്
പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്
പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, കൃഷി വകുപ്പ്
പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ്
പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ്
പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, വൈദ്യുതി വകുപ്പ്
പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ് & ഹെഡ് ഓഫ് ദി ഫോറസ്റ്റ് ഫോഴ്സ്
ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ
അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (ആഡിറ്റ്), (എ&ഇ) കേരള, തിരുവനന്തപുരം
കമ്മീഷണർ ലാൻഡ് റവന്യൂ തിരുവനന്തപുരം
കമ്മീഷണർ, ദുരന്ത നിവാരണം
പ്രിൻസിപ്പൽ ഡയറക്ടർ, തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പ്
ഡയറക്ടർ, കൃഷി വകുപ്പ്
എല്ലാ ജില്ലാ കളക്ടർമാർക്കും
മെമ്പർ സെക്രട്ടറി, സംസ്ഥാന ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റി
പൊതുജന സമ്പർക്ക വകുപ്പ് (Web and New Media)
സ്റ്റോക്ക് ഫയൽ/ഓഫീസ് കോപ്പി

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം - ദുരിതാശ്വാസ സഹായ മാനദണ്ഡങ്ങൾ

07/03/2024 തീയതിയിലെ സ.ഉ (കൈ) നം. 4/2024/ഡിഎംഡി സർക്കാർ ഉത്തരവിന് അനുസൃതമായി തയ്യാറാക്കിയത്)

1	2	3	4	5	6	7
ക്രമ നമ്പർ	ഇനം	ധനസഹായം വിതരണം ചെയ്യുന്ന വകുപ്പ്	സംസ്ഥാന ദുരന്ത പ്രതികരണ നിധി (SDRF) യിൽ നിന്നുള്ള ധനസഹായം	വനം-വന്യ ജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നുള്ള ധനസഹായം	ആകെ തുക	റിമാർക്സ്
1	ആശ്വാസ ധനസഹായം (Gratuitous Relief)					
എ	മരണപ്പെട്ടവരുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കുള്ള ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം	ലാൻഡ് റവന്യൂ	1 (ബി) യിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള വന്യജീവികൾ അല്ലാത്തവയ്ക്ക് എല്ലാം ബാധകം: ₹4,00,000 (നാല് ലക്ഷം)/-	₹6,00,000/- (ആറ് ലക്ഷം)	₹10,00,000/- (പത്ത് ലക്ഷം)	- മരണ കാരണമായ വന്യജീവി ആക്രമണം നടന്നത് വനത്തിനുള്ളിൽ വെച്ചാണോ വനത്തിന് പുറത്തുവെച്ചാണോ എന്ന് കണക്കിലെടുക്കാതെ ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം അനുവദിക്കുന്നതാണ്. - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദുരിതാശ്വാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും, മുന്നോട്ട് കൈ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ മരണപ്പെട്ടവരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്കും ഈ ദുരിതാശ്വാസ സഹായം നൽകും. - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലമോ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി

						ബന്ധപ്പെട്ട ദുരിതാശ്വാസ/ മുന്നോട്ടുക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുമ്പോഴോ സംഭവിച്ച മരണമാണെന്ന് ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്. അംഗീകൃത മെഡിക്കൽ പ്രാക്ടീഷണർ മരണകാരണം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്.
ബി	മരണപ്പെട്ടവരുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കുള്ള ദുരിതാശ്വാസ ധന സഹായം	ലാൻഡ് റവന്യൂ	പാമ്പ്, തേനീച്ച, കടന്നൽ എന്നിവയുടെ ആക്രമണം മൂലമുള്ള മരണം: ₹ 4,00,000/- (നാല് ലക്ഷം0	ഇല്ല	₹4,00,000/- (നാല് ലക്ഷം)	- മരണ കാരണമായ വന്യജീവി ആക്രമണം നടന്നത് വനത്തിനുള്ളിൽ വച്ചാണോ വനത്തിന് പുറത്തുവച്ചാണോ എന്നത് കണക്കിലെടുക്കാതെ ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം നൽകുന്നതാണ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദുരിതാശ്വാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും, മുന്നോട്ടുക പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ മരണപ്പെടുന്നവരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്കും ഈ ദുരിതാശ്വാസ സഹായം നൽകും. - മനുഷ്യ-വന്യജീവി

						സംഘർഷം മൂലമോ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ദുരിതാശ്വാസ/ മുന്നോട്ടുക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുമ്പോഴോ സംഭവിച്ച മരണമാണെന്ന് ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്. അംഗീകൃത മെഡിക്കൽ പ്രാക്ടീഷണർ പാമ്പ്, തേനീച്ച, കടന്നൽ എന്നിവയുടെ ആക്രമണമാണ് മരണകാരണം എന്ന് സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്.
സി	40% മുതൽ 60% വരെയുള്ള അംഗവൈകല്യം - ഒരു കൈ/കാൽ കണ്ണുകൾ നഷ്ടപ്പെട്ടതിനുള്ള ദുരിതാശ്വാസ സഹായം (ആളാണിന്)	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹74,000/- (എഴുപത്തിനാലായിരം)	₹1,26,000/- (ഒരു ലക്ഷത്തി ഇരുപത്തിയാറായിരം)	₹2,00,000/- (രണ്ട് ലക്ഷം)	- അംഗവൈകല്യത്തിന്റെ വ്യാപ്തി സംബന്ധിച്ച് സർക്കാർ ആശുപത്രിയിലെയോ ഡിസ്പെൻസറിയിലെയോ ഒരു ഡോക്ടറുടെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തലിന് വിധേയമായി - അംഗവൈകല്യത്തിന് കാരണമായ വന്യജീവി ആക്രമണം നടന്നത് വനത്തിനുള്ളിൽ വെച്ചാണോ വനത്തിന് പുറത്തുവെച്ചാണോ എന്നത് കണക്കിലെടുക്കാതെ ദുരിതാശ്വാസ ധന സഹായം നൽകുന്ന്

						നതാണ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദുരിതാശ്വാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും മുന്നോട്ടു കൈവരിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ അംഗവൈകല്യം സംഭവിക്കുന്നവർക്കും ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായത്തിന് അർഹതയുണ്ടായിരിക്കുന്നതാണ്. - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലമോ, മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ദുരിതാശ്വാസ/മുന്നോട്ടു കൈവരിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുമ്പോഴോ ആണ് അംഗവൈകല്യം സംഭവിച്ചതെന്ന് ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്
ഡി	60%ത്തിലധികം അംഗവൈകല്യം - ഒരു കൈ/കാൽ കണ്ണ്/കണ്ണുകൾ നഷ്ടപ്പെട്ടതിനുള്ള എക്സ്ട്രാ ഷ്യ ധനസഹായം (ആളൊന്നിന്)	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹2,50,000/- (രണ്ട് ലക്ഷത്തി അൻപതിനായിരം)	0	₹2,50,000/- (രണ്ട് ലക്ഷത്തി അൻപതിനായിരം)	- അംഗവൈകല്യത്തിന്റെ വ്യാപ്തി സംബന്ധിച്ച് സർക്കാർ ആശുപത്രിയിലേയ്ക്കോ ഡിസ്പെൻസറിയിലേയ്ക്കോ ഒരു ഡോക്ടറുടെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തലിന് വിധേയമായി - അംഗവൈകല്യത്തിന് കാരണമായ വ

						ന്യൂജീവി ആക്രമണം നടന്നത് വനത്തിനുള്ളിൽ വെച്ചാണോ വനത്തിന് പുറത്തുവെച്ചാണോ എന്നത് കണക്കിലെടുക്കാതെ ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം നൽകുന്നതാണ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദുരിതാശ്വാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും മുന്നൊരുക്ക പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ അംഗവൈകല്യം സംഭവിക്കുന്നവർക്കും ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായത്തിന് അർഹതയുണ്ടാകും - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലമോ, മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ദുരിതാശ്വാസ/മുന്നൊരുക്ക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുമ്പോഴോ ആണ് അംഗവൈകല്യം സംഭവിച്ചതെന്ന് ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്
ഇ	ഒരാളായി കൂടുതൽ ആശുപത്രിവാസം	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹16,000/- (പതിനാറായിരം)	പരമാവധി ₹84,000/- (	ഒരു വ്യക്തിക്ക് ₹16,000/- (പതിനാറായിരം)	പരിശോധിക്കുന്ന വ്യക്തികളിൽ (പട്ടികവർഗ വിഭാഗങ്ങൾ ഒ

	ം വേണ്ടി വരുന്ന ഗുരുതരമായ പരിഷ്കരണം		എൺപത്തിനാലായിരം)	മുതൽ ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) രൂപ വരെ	ഴികെ) 'ആയുഷ്മാൻ ഭാരത്' യോജനയ്ക്ക് കീഴിൽ ചികിത്സ ലഭിക്കുന്നവർക്ക് ഈ ഇനത്തിൽ ധനസഹായത്തിന് അർഹതയുണ്ടായിരിക്കുന്നതല്ല. - പട്ടികവർഗ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവർക്ക് മെഡിക്കൽ സർട്ടിഫിക്കറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ചികിത്സയുടെ മുഴുവൻ ചെലവും നൽകും. പട്ടികവർഗ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവർക്ക് 1 ലക്ഷം രൂപ പരിധി ബാധകം അല്ല. - പരിക്കിന്റെ വ്യാപ്തി സംബന്ധിച്ച് സർക്കാർ ആശുപത്രിയിലെയോ ഡിസ്പെൻസറിയിലെയോ ഒരു ഡോക്ടറുടെ സർട്ടിഫിക്കേഷനു വിധേയമായി - ആശുപത്രി വാസത്തിന് കാരണമായ വന്ധ്യജീവി ആക്രമണം നടന്നത് വനത്തിനുള്ളിൽ വെച്ചാണോ വനത്തിന് പുറത്തുവെച്ചാണോ എന്നത് കണക്കിലെടുക്കാതെ ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം നൽകുന്നതാണ് - മനുഷ്യ-വന്ധ്യജീവി
--	-------------------------------------	--	------------------	--------------------------------------	--

						സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദുരിതാശ്വാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും മുന്നോട്ട് കൈ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ പരിശോധനയ്ക്കും ആശുപത്രിവാസം വേണ്ടിവരുന്നവർക്കും ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായത്തിന് അർഹതയുണ്ടാകും • മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലമോ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ദുരിതാശ്വാസ/ മുന്നോട്ട് കൈ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുമ്പോഴോ ആണ് ആശുപത്രിവാസത്തിന് കാരണമായ പരിക്ക് സംഭവിച്ചതെന്ന് ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്. • പരിശോധനയ്ക്കുള്ള ചികിത്സിച്ച ഡോക്ടർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തിയ യഥാർത്ഥ ചികിത്സാ ചെലവാണ് (actuals) ധനസഹായമായി അനുവദിക്കുന്നത്. ഉദാഹരണത്തിന്, ആശുപത്രി വാസം ഒരാഴ്ചയിൽ, കൂടുതലാണെങ്കിൽ, പരിശോധന വ്യക്തിക്ക്
--	--	--	--	--	--	---

						16,000 രൂപ SDRF-ൽ നിന്ന് ലഭിക്കും. കൂടാതെ, ചികിത്സയുടെ ചെലവ് ₹1,00,000/- ആണെങ്കിൽ ബാക്കി ₹84,000/- വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്ന് നൽകണം.
എഫ്	ഒരാളായി കറഞ്ഞ ആശുപത്രിവാസം വേണ്ടി വരുന്ന ഗുരുതരമായ പരിക്ക്	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹5,400/- (അയ്യായിരത്തി നാന്നൂറ്)	പരമാവധി ₹94,600/- (തൊണ്ണൂറ്റിനാലായിരത്തി അറുനൂറ്)	ഒരു വ്യക്തിക്ക് ₹5,400/- (അയ്യായിരത്തി നാന്നൂറ്) മുതൽ 1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) രൂപ വരെ	- പരിക്കേൽക്കുന്ന വ്യക്തികളിൽ (പട്ടികവർഗ വിഭാഗങ്ങൾ ഒഴികെ) 'ആയുഷ്മാൻ ഭാരത്' യോജനയ്ക്ക് കീഴിൽ ചികിത്സ ലഭിക്കുന്നവർക്ക് ഈ ഇനത്തിൽ ധനസഹായത്തിന് അർഹതയുണ്ടായിരിക്കുന്നതല്ല. - പട്ടികവർഗ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവർക്ക് മെഡിക്കൽ സർട്ടിഫിക്കറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ചികിത്സയുടെ മുഴുവൻ ചെലവും നൽകും. പട്ടികവർഗ വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവർക്ക് 1 ലക്ഷം രൂപ പരിധി ബാധകം അല്ല. - പരിക്കിന്റെ വ്യാപ്തി സംബന്ധിച്ച് സർക്കാർ ആശുപത്രിയിലേയോ ഡിസ്പെൻസറിയിലേയോ ഒരു ഡോക്ടറുടെ സർട്ടിഫിക്കേഷൻ വിധേയമാണ്.

						യമായി - ആശുപത്രി വാസത്തിന് കാരണമായ വന്യജീവി ആക്രമണം നടന്നത് വനത്തിനുള്ളിൽ വച്ചാണോ വനത്തിന് പുറത്തുവച്ചാണോ എന്ന് കണക്കിലെടുക്കാതെ ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം നൽകുന്നതാണ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദുരിതാശ്വാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും മുന്നൊരുക്ക പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ പരിശോധനയ്ക്കും ആശുപത്രിവാസം വേണ്ടിവരുന്നവർക്കും ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായത്തിന് അർഹതയുണ്ടാകും - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലമോ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ദുരിതാശ്വാസ/ മുന്നൊരുക്ക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുമ്പോഴോ ആണ് ആശുപത്രിവാസത്തിന് കാരണമായ പരിക്ക് സംഭവിച്ചതെന്ന് ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ
--	--	--	--	--	--	---

						സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട് പരികേറ്റയാളെ ചികിത്സിച്ച ഡോക്ടർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തിയ യഥാർത്ഥ ചികിത്സാ ചെലവാണ് (actuals) ധനസഹായമായി അനുവദിക്കുന്നത്. ഉദാഹരണത്തിന്, ആശുപത്രി വാടകയും ഓട്ടോയിൽ കുറവാണെങ്കിൽ, പരികേറ്റ വ്യക്തിക്ക് ₹5,400/- (ആയുധധർമ്മത്തിനായ്) SDRF-ൽ നിന്ന് ലഭിക്കും. കൂടാതെ, ചികിത്സയുടെ ചെലവ് ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആണെങ്കിൽ ബാക്കി ₹94,600/- (തൊണ്ണൂറ്റിനാലായിരത്തി അറുനൂറ്) വനിതാ-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്ന് അനുവദിക്കുന്നതാണ്.
ജി	വീടുകൾ പൂർണ്ണമായോ ഭാഗികമായോ തകർന്ന കടുംബങ്ങൾക്കുള്ള വസ്തുക്കൾ	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹2,500/- (രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്)	0	₹2,500/- (രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്)	- വസ്തുക്കൾ നഷ്ടപ്പെട്ട ഓരോ കുടുംബത്തിനുമായി തുക അനുവദിക്കുന്നത് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലമുണ്ടായ നഷ്ടമായി ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്.

	എച്ച് വീടുകൾ പൂർണ്ണമായോ ഭാഗികമായോ തകർന്ന കടുംബങ്ങൾക്കുള്ള വീടുപകരണങ്ങൾ	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹2,500/- (രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്)	0	₹2,500/- (രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്)	- വീടുപകരണങ്ങൾ നഷ്ടപ്പെട്ട ഓരോ കുടുംബത്തിനാണ് തുക അനുവദിക്കുന്നത് - മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലമുണ്ടായ നഷ്ടമായി ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്.
ഐ	ഉപജീവനമാർഗ്ഗം ഗം സാരമായി ബാധിക്കപ്പെട്ട കുടുംബങ്ങൾക്കുള്ള ആശ്വാസ ധനസഹായം	ലാൻഡ് റവന്യൂ	ഉപജീവനമാർഗ്ഗം സാരമായി ബാധിക്കപ്പെട്ട കുടുംബങ്ങളിലെ രണ്ട് മുതിർന്ന അംഗങ്ങൾക്ക് MNREGS പദ്ധതിയുടെ യഥാർത്ഥ പ്രതിദിനവേതന നിരക്ക് അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ശരാശരി പ്രതിദിന വേതനനിരക്ക്, ഇതിൽ ഏതാണോ കുറവ്, അതനുസരിച്ച് പ്രതിദിനം ആശ്വാസധനസഹായം നൽകുന്നതാണ്. ശരാശരി പ്രതിദിന വേതനനിരക്ക് കണക്കാക്കുന്നതിന് കേന്ദ്ര ഗ്രാമവികസന മന്ത്രാലയം	0	ഉപജീവനമാർഗ്ഗം സാരമായി ബാധിക്കപ്പെട്ട കുടുംബങ്ങളിലെ രണ്ട് മുതിർന്ന അംഗങ്ങൾക്ക് MNREGS പദ്ധതിയുടെ യഥാർത്ഥ പ്രതിദിനവേതന നിരക്ക് അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാ സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ശരാശരി പ്രതിദിന വേതനനിരക്ക്, ഇതിൽ ഏതാണോ കുറവ്, അതനുസരിച്ച് പ്രതിദിനം ആശ്വാസധനസഹായം നൽകുന്നതാണ്. ശരാശരി പ്രതിദിന വേതനനിരക്ക് കണക്കാക്കുന്നതിന് കേന്ദ്ര ഗ്രാമവികസന മന്ത്രാലയം കാലാകാലങ്ങളിൽ	- ഓരോ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ കേസും അടിസ്ഥാനമാക്കി, സംഘർഷം ബാധിച്ച തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വാർഡുകളുടെ പട്ടിക, അവിടങ്ങളിൽ ഉപജീവനമാർഗ്ഗങ്ങൾ ബാധിക്കപ്പെട്ട നിർദ്ദിഷ്ട തീയതികൾ കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റി വിജ്ഞാപനം പുറപ്പെടുവിക്കേണ്ടതാണ് - ഈ വിജ്ഞാപനത്തിനായി, ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റിക്ക് ബന്ധപ്പെട്ട സെക്ഷൻ ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ, വില്ലേജ് ഓഫീസർ, തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപന സെക്രട്ടറി എന്നിവരുടെ സഹായകത ശുപാർശ തേടാവുന്നതാണ്.

			യം കാലാകാലങ്ങളിൽ പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന വിജ്ഞാപനം ആധാരമാക്കേണ്ടതാണ്. ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം DBT ആയോ പണമായോ (സാഹചര്യമനുസരിച്ച്) വിതരണം ചെയ്യണം. അല്ലെങ്കിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന് സാധനങ്ങളായോ സേവനങ്ങളായോ സഹായം അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്.		പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന വിജ്ഞാപനം ആധാരമാക്കേണ്ടതാണ്. ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം DBT ആയോ പണമായോ (സാഹചര്യമനുസരിച്ച്) വിതരണം ചെയ്യണം. അല്ലെങ്കിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന് സാധനങ്ങളായോ സേവനങ്ങളായോ സഹായം അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്.	വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ശുപാർശയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, ഭീഷണി സൃഷ്ടിക്കുന്ന വന്യമൃഗങ്ങളുടെ സാന്നിധ്യം മൂലം, ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റിയോ, അതോറിറ്റിക്ക് വേണ്ടി ചുമതലപ്പെടുത്തുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥനോ പുറപ്പെടുവിച്ച്, 'വീട് വിട്ട് വെളിയിൽ ഇറങ്ങരുത്/തൊഴിലിന് പോകരുത്/സഞ്ചാരം പരിമിതപ്പെടുത്തുന്നു', എന്നീ നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന ഉത്തരവുകൾ മൂലം തൊഴിൽ നഷ്ടപ്പെട്ട കുടുംബങ്ങൾക്ക് മാത്രമായി ഈ ദുരിതാശ്വാസ സഹായം പരിമിതപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.
2	തിരിച്ചിലും രക്ഷാപ്രവർത്തനങ്ങളും					
എ	തിരിച്ചിൽ, രക്ഷാപ്രവർത്തനം, ദുരന്തം ബാധിക്കപ്പെട്ട/ബാധിക്കാൻ സാധ്യതയുള്ള ആളുകളെ ഒഴിപ്പിക്കൽ എന്നിവയുടെ ചെലവ്	ലാൻഡ് റവന്യൂ	യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെലവായതുക	0	യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെലവായതുക	- ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റി ചെയർപേഴ്സന്റെയോ അദ്ദേഹം നിയോഗിച്ച പ്രതിനിധിയുടെയോ മൂല്യനിർണ്ണയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ. - ഈ ഇനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചിലവുകൾ അനുവദിക്കുന്നതിൽ ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റിയ്ക്ക് 2005 ലെ ദുരന്തനിവാരണ

						വാരണ ആക്റ്റിലെ സെക്ഷൻ 50 ന്റെ പരിരക്ഷ ഉപയോഗപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്.
ബി	മുഗങ്ങളെ തിരയുന്നതിനും രക്ഷപ്പെടുത്തുന്നതിനുമുള്ള ചെലവ് (വാഹനങ്ങൾ, ഡ്രോണുകൾ മുതലായവ വാടകയ്ക്ക് എടുക്കുക, മുഗങ്ങളെ പാർപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള സ്ഥലം വാടകയ്ക്ക് എടുക്കുക, മയക്കാനുള്ള മരുന്നുകൾ അടിയന്തരമായി വാങ്ങുക, റാപ്പിഡ് റെസ്പോൺസ് ടീമുകൾ, ഫോറസ്റ്റ് വെറ്ററിനറി ഡോക്ടർമാർ, സപ്പോർട്ട് സ്റ്റാഫ് എന്നിവരുടെ താമസത്തിനായി സ്ഥലം വാടകയ്ക്ക് എടുക്കുക തുടങ്ങിയവ)	വനം വകുപ്പ്	യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെലവായ തുക	0	യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെലവായ തുക	- ബന്ധപ്പെട്ട ഡിവിഷണൽ ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തി സമർപ്പിക്കുന്ന റീഇംബേഴ്സ്മെന്റ് ക്ലെയിമിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഓരോ കേസിന്റെയും ആവശ്യകത ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റി വിലയിരുത്തുകയും അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. - അടിയന്തര സാഹചര്യങ്ങളിൽ ആവശ്യമായി വരുന്നപക്ഷം ഡിഡിഎംഎ ചെയർപേഴ്സൺ ബന്ധപ്പെട്ട ഡിവിഷണൽ ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർക്ക് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) രൂപ വരെ മുൻകൂറായി അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്. അനുവദിച്ച തുകയുടെ 80% ചെലവഴിച്ച്, വിനിയോഗ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് ലഭ്യമാക്കിയതിനുശേഷം മാത്രമേ അധിക തുക അനുവദിക്കുവാൻ പാടുള്ളൂ.

						- ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റി അംഗീകരിച്ച തുക വിനിയോഗത്തിനായി ബന്ധപ്പെട്ട ഡിവിഷണൽ ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർക്ക് അനുവദിച്ച് കൊടുക്കാവുന്നതും ഡി.എ.ഫ്.ഒയിൽ നിന്ന് വിനിയോഗ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് തേടേണ്ടതുമാണ്. - ഈ ഇനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചെലവുകൾ അനുവദിക്കുന്നതിന് ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റിയ്ക്ക് 2005 ലെ ദുരന്തനിവാരണ ആക്ടിലെ സെക്ഷൻ 50 ന്റെ പരിരക്ഷ പ്രയോജനപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്.
സി	ദുരിതബാധിതർക്കും ഒഴിപ്പിക്കപ്പെട്ടവർക്കും ദുരിതാശ്വാസ ക്യാമ്പുകളിൽ കഴിയുന്നവർക്കും താൽക്കാലിക താമസം, ഭക്ഷണം, വസ്ത്രം, വൈദ്യസഹായം മുതലായവയ്ക്കുള്ള ധനസഹായം	തദ്ദേശസ്വയം ഭരണ വകുപ്പും ലാൻഡ് റവന്യൂ വകുപ്പും സംയുക്തമായി	SDRF മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ച്	0	SDRF മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ച്	- ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റിയുടെ വിലയിരുത്തലിന് അനുസരിച്ച് പരമാവധി 30 ദിവസത്തേക്ക് അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്. ക്യാമ്പുകളുടെ എണ്ണം, അവയുടെ ദൈർഘ്യം, താമസക്കാരുടെ എണ്ണം എന്നിവ DDMA വ്യക്തമാക്കണം. - ക്യാമ്പുകളിലെ ആരോഗ്യ പരിചരണം ദേശീയ ഗ്രാമീണാര

						ോഗ്യ ഭൗത്യത്തിൽ നിന്ന് (NRHM) ലഭ്യമാക്കാവുന്നതാണ്..
ഡി	വനത്തിനുള്ളിലെ വാട്ടർ ഹോൾ/ വെള്ളക്കുഴികളിൽ വെള്ളം നിറയ്ക്കൽ	വനം വകുപ്പ്	യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെലവായ തുക	0	യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെലവായ തുക	- ബന്ധപ്പെട്ട ഡിവിഷണൽ ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ /വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തി സമർപ്പിക്കുന്ന റീഇംബേഴ്സ്മെന്റ് ക്ലെയിമിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഓരോ കംപ്ലൈൻസിയുടെയും ആവശ്യകത ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റി വിലയിരുത്തുകയും അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട് - ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ , പഞ്ചായത്ത് സെക്രട്ടറി, വില്ലേജ് ഓഫീസർ എന്നിവർ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തിയ ടീപ്പ് ഷീറ്റ് സഹിതമാണ് റീഇംബേഴ്സ്മെന്റ് ക്ലെയിമിനുള്ള അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കേണ്ടത്. - അടിയന്തര സാഹചര്യങ്ങളിൽ ആവശ്യമായി വരുന്നപക്ഷം ഡിഡിഎംഎ ചെയർപേഴ്സൺ ബന്ധപ്പെട്ട ഡിവിഷണൽ ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർക്ക് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) രൂപ വ

						റെ മുൻകൂറായി അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്. അനുവദിച്ച തുകയുടെ 80% ചെലവഴിച്ച്, വിനിയോഗസർട്ടിഫിക്കറ്റ് ലഭ്യമാക്കിയതിനുശേഷം മാത്രമേ അധിക തുക അനുവദിക്കുവാൻ പാടുള്ളൂ.
3	ബാധിതമായ പ്രദേശങ്ങളുടെ വൃത്തിയാക്കൽ					
എ	മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലം മരണപ്പെട്ടവരുടെ അന്ത്യകർമ്മത്തിനായി അവരുടെ കുടുംബത്തിന് നൽകുന്ന എക്സ്ഗ്രേഷ്യ ധനസഹായം	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹10,000/- (പതിനായിരം)	0	₹10,000/- (പതിനായിരം)	- മരണ കാരണമായ വന്യജീവി ആക്രമണം നടന്നത് വനത്തിനുള്ളിൽ വച്ചാണോ വനത്തിന് പുറത്തുവച്ചാണോ എന്നത് കണക്കിലെടുക്കാതെ ദുരിതാശ്വാസ ധനസഹായം നൽകുന്നതാണ് - മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദുരിതാശ്വാസ പ്രവർത്തനങ്ങളിലും, മുന്നോട്ട് കൈവരുത്തേണ്ട പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ മരണപ്പെടുന്നവരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്കും ഈ ദുരിതാശ്വാസ സഹായം നൽകും. - മരണകാരണം മനുഷ്യ-വന്യജീവി ആക്രമണത്തിലാണോ (HWC) എന്നത് ബന്ധപ്പെട്ട റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ സ

						ർട്ടിഫൈ ചെയ്യണം
ബി	ക്ഷുദ്രജീവികളായി വിജ്ഞാപനം ചെയ്തിട്ടുള്ള വന്യമൃഗങ്ങളെ കൊല്ലുകയും കഴിച്ചമുടുകയും ചെയ്യുന്നതിന്	തദ്ദേശസ്വയം ഭരണ വകുപ്പ്	ഒരു തദ്ദേശസ്ഥാപനത്തിന് ഒരു സാമ്പത്തികവർഷം പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) വരെ	0	ഒരു തദ്ദേശസ്ഥാപനത്തിന് ഒരു സാമ്പത്തികവർഷം പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) വരെ	- ജനവാസമേഖലകളിൽ മനുഷ്യ ജീവനും സ്വത്തിനും കൃഷിക്കും ഭീഷണിയാകുന്നതും വനം-വന്യജീവി വകുപ്പ് ക്ഷുദ്രജീവി എന്ന് വിജ്ഞാപനം ചെയ്തിട്ടുള്ളതുമായ കാട്ടുപന്നി ഉൾപ്പെടെയുള്ള വന്യജീവികളെ കൊല്ലുന്നത് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ നിയോഗിക്കുന്ന അംഗീകൃത വേട്ടക്കാർ ആണ്. - ഇങ്ങനെ നിയോഗിക്കുന്ന വേട്ടക്കാർക്ക് നൽകേണ്ട ഓണറേറിയവും കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളെ മറവു ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ചെലവുകളും ഈ ഇനത്തിൽ നിന്ന് കണ്ടെത്താം. - ഒരു തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിന് ഒരു സാമ്പത്തിക വർഷം പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) രൂപ വരെയുള്ള യഥാർത്ഥ ചെലവുകൾ ജില്ലാ ദുരന്ത നിവാരണ അതോറിറ്റികൾക്ക് അനുവദിച്ചു നൽകാവുന്നതാണ് - കൊല്ലുന്ന ഓരോ മൃ

						ഗത്തിനും ഷൂട്ടർമാർക്ക് നൽകേണ്ട ഓണറേറിയം ₹1500/- (ആയിരത്തിയഞ്ചു രൂപ) ആയിരിക്കും. ചത്ത മൃഗങ്ങളെ സംസ്കരിക്കുന്നതിന് മൃഗമൊന്നിന് ₹2000/- എന്ന നിരക്കിൽ തുക അനുവദിക്കാവുന്നതാണ് • ഈ ഇനത്തിൽ ചെലവഴിച്ച തുക സംബന്ധിച്ച് ബന്ധപ്പെട്ട പഞ്ചായത്ത് സെക്രട്ടറി സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്
4	കൃഷി					
(i)	കർഷകർക്കുള്ള ധനസഹായം (2 ഹെക്ടർ വരെ)					
എ	മഴയെ ആശ്രയിച്ചുള്ള കർഷക വിഭാഗം, തോട്ടവിളകൾ, വാർഷിക തോട്ടവിളകൾ എന്നിവയ്ക്ക്	കൃഷി വകുപ്പ്	മഴവെള്ളം ലഭിക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങളിൽ, വിത്തു പാകിയ പ്രദേശങ്ങളിൽ മാത്രം ഹെക്ടറിന് ₹8,500/- (എണ്ണായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്) എന്ന നിരക്കിൽ	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)	• കൃഷി വകുപ്പ്, എയിംസ് പോർട്ടലിൽ നൽകുന്ന, പ്രകൃതി ദുരന്ത വിളനാശ നിരക്കുകൾ അനുസരിച്ചുള്ള നഷ്ടം കണക്കാക്കും. • SDRF വിഹിതം SDRF മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ചും ബാക്കി തുക വനം വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നും നൽകേണ്ടതാണ്. • SDRF വിഹിതവും ശേഷിക്കുന്ന തുകയ്ക്ക് വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ വിഹിതവും എന്ന ഫോർമുല

						അനുസരിച്ച് ധന സഹായം ഒരു കർഷകന് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആയി പരിമിതപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.
ബി	ജലസേചനത്തെ ആശ്രയിച്ചുള്ള കാർഷിക വിളകൾ, തോട്ടവിളകൾ, വാർഷിക തോട്ടവിളകൾ എന്നിവയ്ക്ക്	കൃഷി വകുപ്പ്	- ജലസേചന മേഖലകളിൽ വിതയ്ക്കൽ പാകിയ പ്ലാസ്റ്റിക് മൂലം ഹെക്ടറിന് ₹17,000/- (പതിനേഴായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ - ഒരു കർഷകന് കുറഞ്ഞത് ₹1000/- (ആയിരം) സഹായം അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)	- കൃഷി വകുപ്പ് എയിംസ് പോർട്ടലിൽ നൽകുന്ന പ്രകൃതി ദുരന്ത വിളനാശ നിരക്കുകൾ അനുസരിച്ചുള്ള നഷ്ടം കണക്ക് കാക്കും. - SDRF വിഹിതം SDRF മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ചും ബാങ്ക് കി തുക വനം വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നും നൽകേണ്ടതാണ്. - SDRF വിഹിതവും ശേഷിക്കുന്ന തുകയ്ക്ക് വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ വിഹിതവും എന്ന ഫോർമുല അനുസരിച്ച് ധന സഹായം ഒരു കർഷകന് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആയി പരിമിതപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.
സി	നിത്യഹരിത വിളകൾ	കൃഷി വകുപ്പ്	ഹെക്ടറിന് ₹22,500/-	പരമാവധി ₹1,00,000/-	പരമാവധി ₹1,00,000 (ഒരു ലക്ഷം)	കൃഷി വകുപ്പ് എയിംസ് പോർട്ടലിൽ നൽകുന്ന പ്രകൃതി ദുരന്ത

			- (ഇരുപത്തിരണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ് എന്ന് നിരക്കിൽ നിത്യഹരിത വിളകൾക്ക് നഷ്ടം ഉണ്ടായാൽ കർഷകന് നൽകേണ്ട കുറഞ്ഞ ധനസഹായം ₹2000/- (രണ്ടായിരം) രൂപയാണ്	0 (ഒരു ലക്ഷം)		ന്ത വിളനാശ നിരക്കുകൾ അനുസരിച്ചുള്ള നഷ്ടം കണക്കാക്കും. - SDRF വിഹിതം SDRF മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ചും ബാക്കി തുക വനം വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നും നൽകേണ്ടതാണ് - SDRF വിഹിതവും ശേഷിക്കുന്ന തുകയ്ക്ക് വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ വിഹിതവും എന്ന ഫോർമുല അനുസരിച്ച് ധനസഹായം ഒരു കർഷകന് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആയി പരിമിതപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.
ഡി	പട്ടണത്തുകുപ്പി (എറി, മൾബറി, ടസ്സർ)	കൃഷി വകുപ്പ്	₹6,000 (ആറായിരം)/ ഹെക്ടർ എന്ന നിരക്കിൽ	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)	- കൃഷി വകുപ്പിന്റെ എയിംസ് പോർട്ടലിൽ നൽകുന്ന പ്രകൃതി ദുരന്ത വിളനാശ നിരക്കുകൾ അനുസരിച്ചുള്ള നഷ്ടം കൃഷി വകുപ്പ് കണക്കാക്കും. - SDRF വിഹിതം SDRF മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ചും ബാക്കി തുക വനം വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്ന്

						നം നൽകേണ്ടതാണ്. • SDRF വിഹിതവും ശേഷിക്കുന്ന തുകയ്ക്ക് വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ വിഹിതവും എന്ന ഫോർമുല അനുസരിച്ച് ധനസഹായം ഒരു കർഷകന് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആയി പരിമിതപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.
ഇ	പട്ടന്തൽകൃഷി (Muga)	കൃഷി വകുപ്പ്	₹7,500 (ഏഴായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്)/ ഹെക്ടർ എന്ന നിരക്കിൽ	പരമാവധി ₹1,00,000 (ഒരു ലക്ഷം)	പരമാവധി ₹1,00,000 (ഒരു ലക്ഷം)	• കൃഷി വകുപ്പിന്റെ എയിംസ് പോർട്ടലിൽ നൽകുന്ന പ്രകൃതി ദുരന്ത വിളനാശ നിരക്കുകൾ അനുസരിച്ചുള്ള നഷ്ടം കൃഷി വകുപ്പ് കണക്കാക്കും. • SDRF വിഹിതം SDRF മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ചും ബാക്കി തുക വനം വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നും നൽകേണ്ടതാണ്. • SDRF വിഹിതവും ശേഷിക്കുന്ന തുകയ്ക്ക് വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ വിഹിതവും എന്ന ഫോർമുല അനുസരിച്ച് ധനസഹായം ഒരു കർഷകന് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആയി പരിമി

						തപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.
5	മൃഗസംരക്ഷണം - ചെറുകിട, നാമമാത്ര കർഷകർക്കുള്ള സഹായം					
i	പാൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന വലിയ മൃഗങ്ങളായ എരുമ/പശു എന്നിവയുടെ നഷ്ടം	മൃഗ സംരക്ഷണ വകുപ്പ്	ഒരു മൃഗത്തിന് ₹37,500/- (മുപ്പത്തിയേഴായിരത്തി അഞ്ഞൂറ് എന്ന് നിരക്കിൽ	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) കുടുംബത്തിന്	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് കണക്കാക്കുന്നത് പ്രകാരം ഒരു മൃഗത്തിന് ₹37,500/- (മുപ്പത്തിയേഴായിരത്തി അഞ്ഞൂറ് രൂപയ്ക്കും, ₹1,12,500/- (ഒരു ലക്ഷത്തി പന്ത്രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ് രൂപയ്ക്കും ഇടയിൽ തുക അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്.	- മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെട്ടത് വന്യജീവി ആക്രമണം മൂലമാണോ എന്ന് മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതും ദുരിതാശ്വാസ സഹായത്തിനായി ക്ലെയിം ഉന്നയിക്കുന്ന ഓരോ കേസിലും ആക്രമണ തീയതി, സമയം, കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളുടെ എണ്ണം, തരം, ആക്രമിച്ച മൃഗത്തിന്റെ തരം എന്നിവ സംബന്ധിച്ച രേഖകൾ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുമാണ്. - ഒരു വീട്ടിലെ പരമാവധി 3 മൃഗങ്ങൾക്ക് വരെ SDRF വിഹിതം അനുവദിക്കാം - ഒരു മൃഗം കൊല്ലപ്പെട്ടത് മൂലമുള്ള നഷ്ടം ₹50,000/- (അൻപതിനായിരം) ആണെങ്കിൽ, ₹37,500/- (മുപ്പത്തിയേഴായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്) SDRFൽ നിന്നും ₹12,500/- (പന്ത്രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ്) വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ട്സിൽ നിന്നും അനുവദി

						ക്കാം. ഒരു വീട്ടിലെ മൂന്നിൽ കൂടുതൽ മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ ആ കുടുംബത്തിന് നൽകേണ്ട മൊത്തം ആശ്വാസ ധനസഹായം $\text{₹}37,500/- \times 3 = \text{₹}1,12,500/-$ (ഒരു ലക്ഷത്തി പന്ത്രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ് രൂപയായി പരിമിതപ്പെടുത്തും (ഇത് പൂർണ്ണമായും SDRFൽ നിന്നും അനുവദിക്കാം))
ii	പാൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ചെറിയ മൃഗങ്ങൾ ആയ ചെമ്മരിയാട്, ആട് /പന്നി എന്നിവയുടെ നഷ്ടം	മൃഗ സംരക്ഷണ വകുപ്പ്	ഒരു മൃഗത്തിന് $\text{₹}4,000$ (നാലായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ	പരമാവധി $\text{₹}1,00,000$ (ഒരു ലക്ഷം)/കുടുംബത്തിന്	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് കണക്കാക്കുന്നത് പ്രകാരം ഒരു മൃഗത്തിന് $\text{₹}4000/-$ (നാലായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ ഒരു കുടുംബത്തിന് $\text{₹}4,000/-$ (നാലായിരം) രൂപയ്ക്കും, $\text{₹}1,20,000/-$ 9ഒരു ലക്ഷത്തി ഇരുപതിനായിരം) രൂപയ്ക്കും ഇടയിൽ തുക അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്.	- മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെട്ടത് വന്യജീവി ആക്രമണം മൂലമാണോ എന്ന് മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതും ദുരിതാശ്വാസ സഹായത്തിനായി ക്ലെയിം ഉന്നയിക്കുന്ന ഓരോ കേസിലും ആക്രമണ തീയതി, സമയം, കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളുടെ എണ്ണം, തരം, ആക്രമിച്ച മൃഗത്തിന്റെ തരം എന്നിവ സംബന്ധിച്ച രേഖകൾ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുമാണ് - ഒരു വീട്ടിലെ പരമാവധി 30 മൃഗങ്ങൾക്ക് വരെ SDRF വിഹിതം നൽകാവുന്നതാണ്

						താണ്. - ഒരു മൃഗം കൊല്ലപ്പെട്ടത് മൂലമുള്ള നഷ്ടം 50,000 (അൻപതിനായിരം) രൂപ ആണെങ്കിൽ, SDRF-ൽ നിന്ന് ₹4000/- (നാലായിരം) രൂപയും, വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്ന് ₹46,000/- (നാൽപ്പത്തിയാറായിരം) രൂപയും അനുവദിക്കാം. - ഒരു വീട്ടിൽ വളർത്തുന്ന 30-ൽ കൂടുതൽ മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെട്ടാൽ, ആ കുടുംബത്തിന് നൽകേണ്ട മൊത്തം ആശ്വാസ ധനസഹായം $₹4000 \times 30 = ₹1,20,000/-$ (ഒരു ലക്ഷത്തി ഇരുപതിനായിരം) രൂപയായി പരിമിതപ്പെടുത്തും (ഇത് പൂർണ്ണമായും SDRF-ൽ നിന്ന് അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്)
iii	ഒട്ടകം/കുതിര/കാള മുതലായവയുടെ നഷ്ടം (ഭാരം ചുമക്കുന്ന വലിയ മൃഗങ്ങൾ)	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ്	ഒരു മൃഗത്തിന് ₹32,000 (മൂപ്പത്തിരണ്ടായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ	പരമാവധി ₹1,00,000 / (ഒരു ലക്ഷം) കടുബത്തിന്	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് കണക്കാക്കുന്നത് പ്രകാരം ഒരു മൃഗത്തിന് ₹32,000/- (മൂപ്പത്തിരണ്ടായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ ഒരു കുടുംബ	മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെട്ടത് വന്യജീവി ആക്രമണം മൂലമാണോ എന്ന് മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതും ദുരിതാശ്വാസ സഹായത്തിനായി ക്ലെയിം ഉ

					ത്തിന് 32,000/ (മുപ്പത്തിരണ്ടായിരം)- രൂപയ്ക്കും, ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) രൂപയ്ക്കും ഇടയിൽ തുക അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്	നയിക്കുന്ന ഓരോ കേസിലും ആക്രമണ തീയതി, സമയം, കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളുടെ എണ്ണം, ആക്രമിച്ച മൃഗത്തിന്റെ തരം എന്നിവ സംബന്ധിച്ച രേഖകൾ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുമാണ് - ഒരു കുടുംബത്തിന് പരമാവധി 3 മൃഗങ്ങൾക്ക് വരെ SDRF തുക നൽകാവുന്നതാണ് - ഒരു മൃഗം കൊല്ലപ്പെട്ടത് മുലമുള്ള നഷ്ടം ₹50,000/- (അൻപതിനായിരം) ആണെങ്കിൽ, ₹32,000/- (മുപ്പത്തിരണ്ടായിരം) എസ്ടിആർഎഫിൽ നിന്നും, ബാക്കി ₹18,000/- (പതിനെണ്ണായിരം) വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്നും അനുവദിക്കാം. - ഒരു വീട്ടിലെ മൂന്നിൽ കൂടുതൽ മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെട്ടാൽ, കുടുംബത്തിന് നൽകേണ്ട ആകെ ആശ്വാസ ധനസഹായം ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആയി പരിമിതപ്പെടുത്തും, ഇതിന്റെ ബുക്കിംഗ് ഇപ്രകാരമായിരിക്കും:
--	--	--	--	--	--	---

						SDRF-ൽ നിന്ന് ₹96,000/- (തൊണ്ണൂറ്റായിരം) (₹32,000/- x 3), വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്ന് ₹4,000/-.(നാലായിരം)
IV	കന്നുകുട്ടി/കഴുത/പോലി/കോവർകഴുത എന്നിവ നഷ്ടപ്പെട്ടാൽ (ഭാരം ചുമക്കുന്ന ചെറിയ മൃഗങ്ങൾ)	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ്	ഒരു മൃഗത്തിന് ₹20,000/- (ഇരുപതിനായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ	പരമാവധി ₹1,00,000/കുടുംബത്തിന്	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് കണക്കാക്കുന്നത് പ്രകാരം ഒരു മൃഗത്തിന് ₹20,000/- (ഇരുപതിനായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ ഒരു കുടുംബത്തിന് ₹20,000/- (ഇരുപതിനായിരം) രൂപയ്ക്കും, ₹1,20,000/- (ഒരു ലക്ഷത്തി ഇരുപതിനായിരം) രൂപയ്ക്കും ഇടയിൽ തുക അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്	- മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെട്ടത് വന്യജീവി ആക്രമണം മൂലമാണോ എന്ന് മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതും ദുരിതാശ്വാസ സഹായത്തിനായി ക്ലെയിം ഉന്നയിക്കുന്ന ഓരോ കേസിലും ആക്രമണ തീയതി, സമയം, കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗങ്ങളുടെ എണ്ണം, ആക്രമിച്ച മൃഗത്തിന്റെ തരം എന്നിവ സംബന്ധിച്ച രേഖകൾ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുമാണ് - ഒരു കുടുംബത്തിലെ 6 മൃഗങ്ങൾക്ക് വരെ SDRF തുക നൽകാവുന്നതാണ്. - ഒരു മൃഗം കൊല്ലപ്പെട്ടത് മൂലമുള്ള നഷ്ടം ₹50,000/- (അൻപതിനായിരം) ആണെങ്കിൽ, ₹20,000/- (ഇരുപതിനായിരം) എസ്ഡിആർഎഫിൽ നിന്നും ₹

						30,000/- (മുപ്പതിനായിരം) വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്നും അനുവദിക്കാം. ഒരു വീട്ടിലെ 6-ൽ കൂടുതൽ മൃഗങ്ങൾ കൊല്ലപ്പെട്ടാൽ, കുടുംബത്തിന് നൽകേണ്ട മൊത്തം ആശ്വാസ ധനസഹായം $\text{₹}20,000/- \times 6 = \text{₹}1,20,000/-$ (ഒരു ലക്ഷത്തി ഇരുപതിനായിരം) രൂപയായി പരിമിതപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാണ് (ഇത് പൂർണ്ണമായും SDRF-ൽ നിന്ന് അനുവദിക്കാം).
V	കോഴി/താറാവ് വളർത്തൽ	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ്	കോഴി/താറാവ് ഒന്നിന് $\text{₹}1000/-$ എന്ന നിരക്കിൽ ഗുണഭോക്താക്കൾക്കും കുടുംബത്തിന് പരമാവധി $\text{₹}10,000$ (പതിനായിരം) രൂപ സഹായത്തിന് അർഹതയുണ്ട്.	പരമാവധി $\text{₹}1,00,000$ (ഒരു ലക്ഷം)	മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് കണക്കു വാക്കുന്നത് പ്രകാരം ഒരു പക്ഷിയ്ക്ക് $\text{₹}100/-$ എന്ന നിരക്കിൽ ഒരു ഗുണഭോക്താക്കൾക്കും കുടുംബത്തിന് $\text{₹}100/-$ രൂപയ്ക്കും, $\text{₹}1,00,000/-$ (ഒരു ലക്ഷം) രൂപയ്ക്കും ഇടയിൽ തുക അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്.	പക്ഷികൾ കൊല്ലപ്പെട്ടത് വന്യജീവി ആക്രമണം മൂലമാണോ എന്ന് മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതും ദുരിതാശ്വാസ സഹായത്തിനായി ക്ലെയിം ഉന്നയിക്കുന്ന ഓരോ കേസിലും ആക്രമണ തീയതി, സമയം, കൊല്ലപ്പെട്ട പക്ഷികളുടെ എണ്ണം, ആക്രമിച്ച മൃഗത്തിന്റെ തരം എന്നിവ സംബന്ധിച്ച രേഖകൾ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുമാണ്.

						- ഒരു കുടുംബത്തിലെ 100 പക്ഷികൾക്ക് വരെ എസ്ഡിആർ എഫ് തുക അനുവദിക്കാം - ഒരു പക്ഷി കൊല്ലപ്പെട്ടത് മുലമുള്ള നഷ്ടം ₹1000/- (ആയിരം) ആണെങ്കിൽ, ₹100/- SDRFൽ നിന്നും, ₹900/- (തൊള്ളായിരം) വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്നും ലഭിക്കും. 100-ൽ കൂടുതൽ പക്ഷികൾ കൊല്ലപ്പെട്ടാൽ, വീട്ടുകാർക്ക് നൽകേണ്ട ആകെ ആശ്വാസ ധനസഹായം ₹1,00,000 (ഒരു ലക്ഷം) ആയി പരിമിതപ്പെടുത്തും, SDRF-ൽ നിന്ന് ₹10,000/- (100 x 100) (പതിനായിരം) രൂപയും വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്ന് ₹90,000/- (തൊണ്ണൂറായിരം) രൂപയും ആയിരിക്കും നൽകേണ്ടത്.
6	ഭവനം					
a	പൂർണ്ണമായും/ഭാഗികമായും കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ച വീട്	ലാൻഡ് റവന്യൂ	സ.ഉ(കൈ)നം. 1/2025/ഡി.എം.ഡി തീയതി 09.01.2025	0	സ.ഉ (കൈ)നം. 1/2025/ഡി.എം.ഡി തീയതി 09.01.2025	09.01.2025 തീയതിയിലെ സ.ഉ(കൈ)നം. 1/2025/ഡി.എം.ഡി സർക്കാർ ഉത്തരവിലെയോ അല്ലെങ്കിൽ

						െങ്കിൽ നാളതീകര ിച്ച ഓറഞ്ച് ബുക്കി ലോ പുതിയ സർക്ക ാർ ഉത്തരവുകളില ോ ഉള്ള മാനദ ണധങ്ങളനുസരിച്ച് തദ്ദേശ സ്വയംഭര ണ സ്ഥാപനത്തില െ ഓവർസിയർ അല്ലെങ്കിൽ അതി നു മുകളിലുള്ള ഉദ്യ ോഗസ്ഥൻ, വില്ലേ ജ് ഓഫീസർ, റേഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീ സറുടെ പ്രതിനിധി എന്നിവർ സംയുക് തമായി നാശനഷ്ട ത്തോത് സാക്ഷ്യപ്പ ഌട്ടത്തണം.
b	കേടുപാടു സ ംഭവിച്ചതും/ നശിച്ചതുമായ കടിലുകൾ	ലാൻഡ് റവന്യൂ	₹8000 (എണ്ണായിരം)	0	₹8000/- (എണ്ണായിരം)	എസ്ഡിആർഎഫിൽ നിന്ന് കുറഞ്ഞത് ₹8000/- (എണ്ണായിരം) ആശ്വാസ ധന സഹായം അനുവദിക്കാം (കേടായ കടിലിന് ₹8000/- (എണ്ണായിരം) വിലയില്ലെങ്കിലും, അതിന്റെ നിയമപരമായ ഉടമയ്ക്ക് ₹8000/- (എണ്ണായിരം) ലഭിക്കാൻ അർഹതയുണ്ട്)
c	കാലിത്തൊഴുത്ത്	ലാൻഡ് റവന്യൂ	ഷെഡ് ഒന്നിന് ₹3000 (മൂവായിരം)	പരമാവധി ₹1,00,000 (ഒരു ലക്ഷം)	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ ഓവർസിയർ വിലയിരുത്തിയ പ്രകാരം ഒരു ഷെഡിന് ₹3000/- (മൂവായിരം) നം	SDRFൽ നിന്ന് കുറഞ്ഞത് ₹3000/- (മൂവായിരം) ധനസഹായം അനുവദിക്കാം (കേടായ തൊഴുത്തിന് ₹3000/- (മൂവായിരം) വിലയില്ലെങ്കിൽ

					₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) നൂറു ഇടയിൽ അനുവദിക്കാം	ലും, നിയമപരമായ ഉടമസ്ഥത ₹3000/- (മൂവായിരം) ലഭിക്കാൻ അർഹതയുണ്ട്) - തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ ഓവർസിയർ കണക്കാക്കിയ യഥാർത്ഥ നഷ്ടം അല്ലെങ്കിൽ അതിൽ കൂടുതലിനെ ആശ്രയിച്ച് പരമാവധി ₹1,00,000/-, (ഒരു ലക്ഷം) അതിൽ ₹3000/- (മൂവായിരം) SDRFൽ നിന്ന് ലഭിക്കും - ഉദാഹരണത്തിന്, കണക്കാക്കിയ നഷ്ടം ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) ആണെങ്കിൽ, ₹3000/- (മൂവായിരം) SDRFൽ നിന്നും ₹97,000/- (തൊണ്ണൂറ്റിയേഴായിരം) വനം വകുപ്പിന്റെ ഹെഡ് ഓഫ് അക്കൗണ്ടിൽ നിന്നും ലഭിക്കും.
7	അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ					
എ	പാലങ്ങൾ	പൊതുമാതൃക വകുപ്പ് / തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ എഞ്ചിനീയറിംഗ് വകുപ്പ്/വനം വകുപ്പ്/കേരള വാട്ടർ അതോറി	₹75,000 (എഴുപത്തിയയ്യായിരം)/പാലം	0	പരമാവധി ₹75,000 (എഴുപത്തിയയ്യായിരം)/ പാലം	മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ സാഹചര്യത്തിൽ പാലത്തിന് കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ചതായി വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് സഹിതം പാലത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥതയുള്ള വകുപ്പ് ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പിന്

		ട്ടി/ജലസേചന വകുപ്പ്				ക്ലെയിം സമർപ്പിക്കണം.
ബി	കലക്ട്	പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ്/തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ എഞ്ചിനീയറിംഗ് വകുപ്പ്/ വനം വകുപ്പ്/ കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റി / ജലസേചന വകുപ്പ്	₹75,000 (എഴുപത്തിയയ്യായിരം)/ കലക്ട്	0	പരമാവധി ₹75,000 (എഴുപത്തിയയ്യായിരം) ഒരു കലക്ടിന്	മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ സാഹചര്യത്തിൽ കലക്ടിന് കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ചതായി വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിന്റെ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് സഹിതം കലക്ടിന്റെ ഉടമസ്ഥതയുള്ള വകുപ്പ് ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പിന് ക്ലെയിം സമർപ്പിക്കണം.
സി	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ക്സിവെളള വിതരണ പദ്ധതികൾ	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ എഞ്ചിനീയറിംഗ് വകുപ്പ്	തകർന്ന ഓരോ ക്സിവെളള വിതരണ പദ്ധതിക്കും ₹2,00,000/- (രണ്ട് ലക്ഷം) എന്ന നിരക്കിൽ	0	തകർന്ന ഓരോ ക്സിവെളള വിതരണ പദ്ധതിക്കും ₹2,00,000/- (രണ്ട് ലക്ഷം) എന്ന നിരക്കിൽ	മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം മൂലം കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ചതാണെന്ന വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നുള്ള സർട്ടിഫിക്കറ്റ് സഹിതം തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പിന് ക്ലെയിം സമർപ്പിക്കണം.
ഡി	വൈദ്യുതി	കെ.എസ്.ഇ.ബി	1. തകർന്ന റ്റൺ വൈദ്യുത പോസ്റ്റ് ഒന്ന് നിന്ന് ₹5000 (അയ്യായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ	0	1. തകർന്ന വൈദ്യുത പോസ്റ്റ് ഒന്നിന് ₹5000 (അയ്യായിരം) എന്ന നിരക്കിൽ 2. LT ലൈനുകൾ	മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ സമയത്ത് കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ചുവെന്ന വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നുള്ള സർട്ടിഫിക്കറ്റ് സഹിതം KSEB, ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പിന് ക്ലെയിം സമർപ്പിക്കണം.

			2. LT ല ഞെ കൾ ക േടായ ത് നന് നാക്കാ ന് കില ോമീറ്റ റിന് ₹ 50,000 (അൻപ തിനായി രം)എ ന്ന നി രക്കിൽ 3. തകരാ റ് സംഭ വിച്ച വി തരണ ടാൻ സ്റ്റോർ മർ ഒന് നിന് ₹ 1,00,000 (ഒരു ല ക്ഷം) എന്ന നിരക്കി ൽ		കേടായ ത് നന്ന ാക്കാൻ കിലോമീ റ്റിന് ₹ 50,000 (അൻപ തിനായി രം) എ ന്ന നിര ക്കിൽ 3. തകരാറ് സംഭവി ച്ച വിതര ണ ടാൻസ്റ്റോർമർ ഒ നിന് ₹ 1,00,000 (ഒരു ല ക്ഷം) എന്ന നിരക്കിൽ	
ഇ	സ്കൂളുകൾ	തദ്ദേശ സ്വയംഭര ണ വകുപ്പ്	സ്കൂളൊന്നിന് ₹2,00,000/- (രണ്ട് ലക്ഷം)	0	സ്കൂളൊന്നിന് പ രമാവധി ₹2,00,000/- (ര ണ്ട് ലക്ഷം)	മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷ സമയ ൽ കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ചുവെന്ന് വ ന്ന-വന്യജീവി വകുപ്പി ൽ നിന്നുള്ള സർട്ടി ഫിക്കറ്റ് സഹിതം ത ദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് ക്ലെയിം സമ ര്പ്പിക്കണം.
എഫ്	പ്രാഥമിക/സ	തദ്ദേശ	സ്ഥാപനമൊ	0	സ്ഥാപനമൊന്	മനുഷ്യ-വന്യജീവി

	ാമൂഹിക ആരോഗ്യ കേന്ദ്രം	സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്	നിന്ന് ₹2,00,000/- (രണ്ട് ലക്ഷം)		നിന്ന് പരമാവധി ₹2,00,000/- (രണ്ട് ലക്ഷം)	സംഘരീക്ഷ മൂലം കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ചുവെന്ന് വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നുള്ള സർട്ടിഫിക്കറ്റ് സഹിതം തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പിന് കൈമാറ്റം സമർപ്പിക്കണം
ജി	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള സാമൂഹിക ആസ്തികൾ (അങ്കണവാടി, കമ്മ്യൂണിറ്റി/പഞ്ചായത്ത് ഹാൾ, യുവ കേന്ദ്രം, മഹിളാ കേന്ദ്രം മുതലായവ)	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്	സ്ഥാപനമൊന്നിന് ₹2,50,000/- (രണ്ട് ലക്ഷത്തി അൻപതിനായിരം)		സ്ഥാപനമൊന്നിന് ₹2,50,000/- (രണ്ട് ലക്ഷത്തി അൻപതിനായിരം)	മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘരീക്ഷ മൂലം കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ചുവെന്ന് വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നുള്ള സർട്ടിഫിക്കറ്റ് സഹിതം തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് ദുരന്ത നിവാരണ വകുപ്പിന് കൈമാറ്റം സമർപ്പിക്കണം
എച്ച്	വന്യമൃഗങ്ങളുടെ തിരയുകയോ രക്ഷിക്കുകയോ പ്രതികരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കിടയിലോ കേടുപാടുകൾ സംഭവിച്ച കിണറുകൾ, മതിലുകൾ, വേലികൾ, കാർഷികവിളകൾ ഉണക്കുന്നതിനുള്ള മുറികൾ, ചെറുകിട	ലാൻഡ് റെവന്യൂ	പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)		പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം)	- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പിലെ ഓവർസിയർ റാങ്കിൽ കുറയാത്ത ഉദ്യോഗസ്ഥന്റെ സാക്ഷ്യപത്രമുള്ളതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഒരു കടംബത്തിന് പരമാവധി ₹1,00,000/- (ഒരു ലക്ഷം) എന്ന കണക്കിൽ "..... തീയതിയിൽ മൃഗത്തിനായുള്ള തിരച്ചിൽ/ രക്ഷാപ്രവർത്തനം നടത്

വ്യവസായ സ്ഥാപനങ്ങ ൾ, പൊതുവി തരണ കേന്ദ്ര രങ്ങൾ എന് നിവയുടെ അറ്റകുറ്റപ്പണ ി						തുമ്പോൾ ഉണ്ടായ നാശനഷ്ടങ്ങൾ", എന്ന് ബന്ധപ്പെട്ട റ േഞ്ച് ഫോറസ്റ്റ് ഓ ഫീസർ സാക്ഷ്യപ്പെ ടുത്തിയിരിക്കണം.
--	--	--	--	--	--	---

- ജില്ലാ കളക്ടർമാർ, കൃഷി വകുപ്പ്, പിഡബ്ല്യുഡി, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ്, കെ.എസ്.ഇ.ബി, ജലസേചനം, വാട്ടർ അതോറിറ്റി എന്നിവയ്ക്ക് ഡിഎം ഡിപാർട്ട്മെന്റ് നിലവിലുള്ള നടപടിക്രമങ്ങളിലൂടെ S D R F സഹായം മാനദണ്ഡങ്ങൾക്കനുസൃതമായി അനുവദിക്കും
- മേൽപ്പറഞ്ഞ സഹായത്തിന്, പ്രഖ്യാപിത മാനദണ്ഡങ്ങൾക്കനുസൃതമായി വനം-വന്യജീവി വകുപ്പിൽ നിന്നുള്ള വിഹിതം വിതരണം ചെയ്യുന്നതിന്, വനം-വന്യജീവി വകുപ്പ് ധനകാര്യ വകുപ്പുമായി കൂടിയാലോചിച്ച് മറ്റ് ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പുകൾക്ക് ഫണ്ട് ലഭ്യമാക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ ക്രമീകരണങ്ങൾ എർപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.
- ഇംഗ്ലീഷിലും മലയാളത്തിലും ഉള്ള മാനദണ്ഡങ്ങൾ തമ്മിൽ വൈരുദ്ധ്യം കാണുന്ന പക്ഷം ഇംഗ്ലീഷിലുള്ള മാനദണ്ഡങ്ങളാണ് കണക്കിലെടുക്കേണ്ടത്.

Norms of Relief Assistance - Human-Wildlife Conflict

Based on GO (Ms) No. 4/2024/DMD dated 7-3-2024

1	2	3	4	5	6	7
Sl. No.	Items	Department Responsible for disbursement of relief	Amount from SDRF (₹)	Amount from Forests & Wildlife Department (₹)	Total	Remarks
1	Gratuitous Relief					
a	Ex-gratia payment to families of deceased persons	Land Revenue	Applicable to all wild animals other than those listed in Sl. No. 1 (b): ₹4,00,000	₹6,00,000	₹10,00,000	- Ex-gratia will be paid irrespective of whether the death occurred inside forest or outside forest - Ex-gratia is payable including to those involved in the relief operations or associated in preparedness activities - To be certified by concerned Range Forest Officer as a death due to HWC or while involved in the relief operations or associated in preparedness activities related to

						HWC To be certified by a registered medical practitioner
b	Ex-gratia payment to families of deceased persons	Land Revenue	Snake, Bee, Wasp: ₹4,00,000	₹0	₹4,00,000	- Ex-gratia will be paid irrespective of whether the death occurred inside the forest or outside forest - Ex-gratia is payable including to those involved in the relief operations or associated in preparedness activities - To be certified by concerned Range Forest Officer as a death due to HWC or while involved in the relief operations or associated in preparedness activities related to HWC - To be certified by a registered

						ed medical practitioner
c	Ex-Gratia payment for loss of a limb or eye(s) per person, when the disability is between 40% and 60%.	Land Revenue	₹74,000	₹1,26,000	₹2,00,000	• Subject to certification by a doctor from a hospital or dispensary of Government, regarding extent of disability • Ex-gratia will be paid irrespective of whether the injury occurred inside forest or outside forest. • Ex-gratia is payable including to those involved in the relief operations or associated in preparedness activities • To be certified by concerned Range Forest Officer as an injury due to HWC or while involved in the relief operations or associated in preparedness activities related to

						o HWC
d	Ex-Gratia payment for loss of a limb or eye(s) per person, when the disability is >60%.	Land Revenue	₹2,50,000	0	₹2,50,000	• Subject to certification by a doctor from a hospital or dispensary of Government, regarding extent of disability • Ex-gratia will be paid irrespective of whether the injury occurred inside forest or outside forest • Ex-gratia is payable including to those involved in the relief operations or associated in preparedness activities • To be certified by concerned Range Forest Officer as an injury due to HWC or while involved in the relief operations or associated in preparedness activities related to HWC

					• Injured persons (other than Scheduled Tribe community members) getting treatment under the ‘Ayushman Bharat’ Yojna will not be eligible for relief under this item. • People belonging to Scheduled Tribe community will be provided full expense for the treatment based on the medical certificate. The limit of Rs. 1 lakh will not be applicable to members of ST Community • Subject to certification by a doctor from a hospital or dispensary of Government, regarding extent of disability. • Ex-gratia will be paid irrespo
--	--	--	--	--	--

	Grievous injury requiring hospitalization of > 1 week	Land Revenue	₹16,000	Maximum ₹84,000	Between ₹16,000 and ₹1,00,000/affected individual	effective of whether the injury occurred inside the forest or outside forest • Ex-gratia is payable including to those involved in the relief operations or associated in preparedness activities • To be certified by concerned Range Forest Officer as an injury due to HWC or while involved in the relief operations or associated in preparedness activities related to HWC • The payment will be on actuals as certified by the doctor who treated the affected. For example, if the hospitalization is >1 week, the affected party will get ₹16
--	---	--------------	---------	-----------------	---	--

						,000. Further, if the cost of treatment is ₹1,00,000, remaining ₹84,000 is to be paid from the Forests & Wildlife Head of Account.
						• Injured persons (other than Scheduled Tribe community members) getting treatment under the ‘Ayushman Bharat’ Yojna will not be eligible for relief under this item. • People belonging to Scheduled Tribe community will be provided full expense for the treatment based on the medical certificate. The limit of Rs. 1 lakh will not be applicable to members of ST Community • Subject to certification b

						y a doctor from m a hospital o r dispensary o f Government , regarding ex tent of disability - Ex-gratia will be paid irrespec tive of whet her the injury occurred insid e forest or out side forest - Ex-gratia is p ayable includi ng to those in volved in the relief operatio ns or associated in preparedness activities - To be certifie d by concerne d Range Fore st Officer as a n injury due t o HWC or wh ile involved i n the relief op erations or ass ociated in pre paredness acti vities related t o HWC - The payment will be on act uals as
	Grievous in jury requiri ng hospitali zation of < 1 week	Land Re venue	₹5,400	Maximum ₹94, 600	Between ₹5, 400 and ₹1, 00,000/affec ted individu al	

						certified by the doctor who treated the affected. For example, if the hospitalization is <1 week, the affected party will get ₹5,400. Further, if the cost of treatment is ₹1,00,000, remaining ₹94,600 is to be paid from the Forests & Wildlife Head of Account.
g	Clothing for families whose houses have been fully damaged/severely damaged	Land Revenue	₹2,500	0	₹2,500	- Per family for loss of clothing - To be certified by concerned Range Forest Officer as loss due to HWC.
h	Utensils/households for families whose houses have been fully damaged/severely damaged	Land Revenue	₹2,500	0	₹2,500	- Per family for loss of utensils/households - To be certified by concerned Range Forest Officer as loss due to HWC.
			Gratuitous			

			Gratuitous Relief (GR) for families, whose livelihood is seriously affected, will be provided to two adult members of the affected family as per actual rate of MNREGA per day or average rate of all States per day, whichever is lower. For this purpose, notification issued by Ministry of Rural Development from time to time, is to be referred for calculating average rate. The relief amount should be disbursed thro		
i	Gratuitous Relief for families whose livelihood is seriously affected	Land Revenue	0	Gratuitous relief (GR) for families, whose livelihood is seriously affected, will be provided to two adult members of the affected family as per actual rate of MNREGA per day or average rate of all States per day, whichever is lower. For this purpose, notification issued by Ministry of Rural Development from time to time, is to be referred for calculating average rate. The relief amount should be disbursed through DBT/cash (in case of exig	- The DDMA will notify human-animal conflict affected local-self-government wards on a case-by-case basis with specific dates on which the livelihood was affected - For notification, the DDMA may seek specific joint recommendation of the concerned Section Forest Officer, Village Officer, and the Local Self Government Secretary - This gratuitous relief will be limited to families affected by total house confinement orders issued by District Disaster Management Authority or its authorized officer o

			ugh DBT/ cash (in c ase of exi gency of t he situati on only) or the Sta te Govt. may prov ide this re lief in kin d.		ency of the situation onl y) or the Sta te Govt. ma y provide th is relief in k ind.	wing to the pr esence of thre atening wild a nimals based on the recom mendation of Forests & Wil dlife Departm ent
2	Search and Rescue Operations					
a	Cost of sear ch and resc ue measure s/evacuatio n of people affected/lik ely to be affected	Land Re venue	As per act uals	0	As per actua ls	- Based on the assessment of Chairperson DDMA or his /her authorize d representative - DDMA may exercise Section 50 of the Disaster Management Act, 2005 in settling the accounts related to this item.
						Requirement to be assessed and approved on a case-by-case basis by DDMA based on the certified reimbursement claim from the concerned

	Cost of search and rescue of animals (Hiring vehicles, drones, renting premises for confining the animals, immediate procurement of tranquilising medicines, renting premises of the camping of the Rapid Response Teams, Forest Veterinarians, and support staff etc)	Forest Department	As per actuals	0	As per actuals	Divisional Forest Officer - In case advance amount is required considering emergency, the Chairperson, DDMA may release upto a maximum amount of ₹1,00,000 at a time to the concerned DFO. Any additional release shall be given only after receiving 80% utilization certificate of this amount - The amount approved by DDMA may be released to the concerned Divisional Forest Officer for utilization and the utilization certificate from the DFO may be sought - DDMA may exercise Section 50 of the Disaster Management Act, 200
--	---	-------------------	----------------	---	----------------	--

						5 in settling the accounts related to this item.
c	Provision for temporary accommodation, food, clothing, medical care, etc. for people affected/evacuated and sheltered in relief camps	Local Settlement & Land Revenue jointly	As in SDRF Norms	0	As in SDRF Norms	As per assessment of need by DDMA for a period up to 30 days. The DDMA would need to specify the number of camps, their duration, and the number of persons in camps. Medical care may be provided from National Rural Health Mission (NRHM).
						- Requirement to be assessed and approved on a case-by-case basis by DDMA based on the certified reimbursement claim from the concerned Divisional Forest Officer / Wild Life Warden. - Reimbursement claims should be submitted

	Drinking water supply to water holes inside forest	Forest Department	As per actuals	0	As per actuals	ed with certified trip sheets • Trip sheets must be certified by the concerned Range Forest Officer, Panchayath Secretary and Village Officer • In case advance amount is required considering emergency, the Chairperson, DDMA may release up to a maximum amount of ₹1,00,000 at a time to the concerned DFO. Any additional release shall be given only after receiving 80% utilization certificate of this amount
3	Clearance of affected areas					• Ex-gratia will be paid irrespective of whether the death occurred inside forest or out

						side forest
a	Ex-gratia payment to families of deceased persons for burial of dead bodies of deceased persons	Land Revenue	₹10,000	0	₹10,000	- Ex-gratia is payable including to those involved in the relief operations or associated in preparedness activities - To be certified by concerned Range Forest Officer as a death due to HWC or while involved in the relief operations or associated in preparedness activities related to HWC
						The problematic wild pigs and pests notified by Forests & Wildlife Department which cause threat to life, property and agriculture in human habitations are killed by authorized shooters assigned by the local self-government

b	Culling and burial of notified wild pests	Local Self Governments	₹1,00,000	0	₹1,00,000	ents concerned. - The honorarium for the shooters and expenses for burial of the carcasses can be met from this item. - The actual amount limiting to ₹1,00,000 per LSG institution per financial year will be reimbursed by DDMA to the concerned Local Self Government - Honorarium for a shooter per animal killed is ₹1500/- - Animal carcasses burial shall be ₹2000/- - Expenditure to be certified by concerned Panchayath Secretary
						•
4	Agriculture					
(i)	Assistance to farmers (upto 2 ha)					

						- Loss to be assessed by Agriculture Department as per standard natural calamity crop loss rates of Agriculture Department in AIMS portal. - SDRF component will be as per SDRF norms. Remaining amount to be paid from Forests & Wildlife Department - Limited to Maximum ₹1,00,000/farmer with the formula 'SDRF as per norms + remaining share from the Forests & Wildlife Head of Account'
	For agriculture crops, horticulture crops and annual plantation crops (Rainfed)	Agriculture Department	₹8,500/ha in rainfed areas and restricted to sown areas	Maximum ₹1,00,000	Maximum ₹1,00,000	Loss to be assessed by Agriculture Department as per standard natural calamity crop loss rates of Agriculture Department in

b	For agriculture crops, horticulture crops and annual plantation crops (Irrigated)	Agriculture Department	₹17,000/Ha in assured irrigated areas, subject to min. assistance not less than ₹1000/- and restricted to sown areas.	Maximum ₹1,00,000	Maximum ₹1,00,000	AIMS portal. • SDRF component will be as per SDRF norms. Remaining amount to be paid from Forests & Wildlife Department • Limited to Maximum ₹1,00,000/farmer with the formula 'SDRF + remaining share from the Forests & Wildlife Head of Account'
c	Perennial crops	Agriculture Department	₹22,500/ha for all types of perennial crops subject to minimum assistance not less than ₹2000/- a	Maximum ₹1,00,000	Maximum ₹1,00,000	• Loss to be assessed by Agriculture Department as per standard natural calamity crop loss rates of Agriculture Department in AIMS portal. • SDRF component will be as per SDRF norms. Remaining amount to be paid from Forests & Wildlife Department

			nd restrict ed to sow n areas			Limited to Maximum ₹1,00,000/farmer with the formula 'SDRF + remaining share from the Forests & Wildlife Head of Account'
d	Sericulture (Eri, Mulberry, Tussar)	Agriculture Department	₹6,000/ha	Maximum ₹1,00,000	Maximum ₹1,00,000	- Loss to be assessed by Agriculture Department as per standard natural calamity crop loss rates of Agriculture Department in AIMS portal. - SDRF component will be as per SDRF norms. Remaining amount to be paid from Forests & Wildlife Department - Limited to Maximum ₹1,00,000/farmer with the formula 'SDRF + remaining share from the Forests & Wildlife Head of Account'

e	Sericulture (Muga)	Agriculture Department	₹7,500/ha	Maximum ₹1,00,000	Maximum ₹1,00,000	• Loss to be assessed by Agriculture Department as per standard natural calamity crop loss rates of Agriculture Department in AIMS portal. • SDRF component will be as per SDRF norms. Remaining amount to be paid from Forests & Wildlife Department • Limited to Maximum ₹1,00,000/farmer with the formula 'SDRF + remaining share from the Forests & Wildlife Head of Account'
5 Animal Husbandry – assistance to small and marginal farmers						
						• The Animal Husbandry department must verify whether the death was a result of Wildlife attack and maintain

						n records about the date and time of attack, number and type of animals killed and type of animals which attacked for each household which is raising the claim for relief assistance • SDRF amount payable for upto 3 animals/household • If assessment of loss of a single animal is ₹50,000, then ₹37,500 will be from SDRF and ₹12,500 will be from the Forests & Wildlife Head of Account • If more than three animals are killed, the total relief payable to the household will be limited to ₹37,500 x 3 = 1,12,500/household (This ca
i	Loss of buffalo/cow (Large Milch)	Animal husbandry	₹37,500/animal	Maximum ₹1,00,000/household	Between ₹37,500/animal and ₹1,12,500/household as assessed by Animal Husbandry Department	

						n be entirely booked from SDRF)
ii	Loss of Sheep/Goat/Pig (Small Milch)	Animal husbandry	₹4,000/animal	Maximum ₹1,00,000/household	Between ₹4000/ animal and ₹1,20,000/household as assessed by Animal Husbandry Department	- The Animal Husbandry department must verify whether the death was a result of Wildlife attack and maintain records about the date and time of attack, number and type of animals killed and type of animal which attacked for each household which is raising the claim for relief assistance - SDRF amount payable for upto 30 animals/household - If assessment of loss of a single animal is ₹50,000, then ₹4000 will be from SDRF and ₹46,000 will be from the Forests & Wildlife Head of Account

						• If more than 30 animals are killed, the total relief payable to the household will be limited to ₹4000 x 30 = 1,20,000/household (This can be entirely booked from SDRF)
					Between ₹32,000/ anim	• The Animal Husbandry department must verify whether the death was a result of Wildlife attack and maintain records about the date and time of attack, number of animals killed and type of animal which attacked for each household which is raising the claim for relief assistance • SDRF amount payable for upto 3 animals/household

iii	Loss of Camel/horse/bullock etc (Large Draught)	Animal husbandry	₹32,000/animal	Maximum ₹1,00,000/household	al and ₹1,00,000/household as assessed by Animal Husbandry Department	- If assessment of loss of a single animal is ₹50,000, then ₹32,000 will be from SDRF and ₹18,000 will be from the Forests & Wildlife Head of Account - If more than 3 animals are killed, the total relief payable to the household will be limited to ₹1,00,000 and the booking of this shall be as follows: ₹96,000 (₹32,000 x 3) from SDRF and ₹4,000 from the Forests & Wildlife Head of Account
						The Animal Husbandry department must verify whether the death was a result of Wildlife attack and maintain records about the date and

						d time of attack, number of animals killed and type of animal which attacked for each household which is raising the claim for relief assistance
iv	Loss of Calf/Donkey/Pony/Mule (Small Draught)	Animal husbandry	₹20,000/animal	Maximum ₹1,00,000	Between ₹20,000/ animal and ₹1,20,000/household as assessed by Animal Husbandry Department	• SDRF amount payable for upto 6 animals/household • If assessment of loss of a single animal is ₹50,000, then ₹20,000 will be from SDRF and ₹30,000 will be from the Forests & Wildlife Head of Account • If more than 6 animals are killed, the total relief payable to the household will be limited to ₹20,000 x 6 = 1,20,000/household (This can be entirely booked from SDRF)
						• The Animal

						Husbandry department must verify whether the death was a result of Wildlife attack and maintain records about the date and time of attack, number of birds killed and type of animal which attacked for each household which is raising the claim for relief assistance • SDRF amount payable for upto 100 birds/household • If assessment of loss of a single bird is ₹1000, then ₹100 will be from SDRF and ₹900 will be from the Forests & Wildlife Head of Account • If more than 100 birds are killed, the total relief payable
v	Poultry	Animal husbandry	Poultry @ ₹100/- per bird subject to a ceiling of assistance of ₹10,000/- per beneficiary household	Maximum ₹1,00,000	Between ₹100/ bird and ₹1,00,000/household as assessed by Animal Husbandry Department	

						to the household will be limited to ₹1,00,000 and the booking of this shall be as follows: ₹10,000 (₹100 x 100) from SDRF and ₹90,000/- from the Forests & Wildlife Head of Account
6 Housing						
a	Fully damaged/Partially damaged house	Land Revenue	GO (Ms) No. 1/2025/DMD dated 9-1-2025	0	GO (Ms) No. 1/2025/DMD dated 9-1-2025	- As in GO (Ms) No. 1/2025/DMD dated 9-1-2025 and updated from time to time in Orange Book or new Government Orders - To be certified jointly by Local Self-Government Overseer or above, Land Revenue and representative of Range Forest Officer
	Damaged/d	Land Re				Minimum relief of ₹8000/- from SDRF (Means even if

7 | Infrastructure

a	Bridges	PWD/Local Self Government Engineering Department/Forest Department/KWA/Irrigation	₹75,000/bridge	0	Maximum ₹ 75,000/bridge	Claim shall be submitted by the bridge owning department with the certificate from Forests & Wildlife Department that the bridge was damaged during human-animal conflict situation
b	Culverts	PWD/Local Self Government Engineering Department/Forest Department/KWA/Irrigation	₹75,000/culvert	0	Maximum ₹ 75,000/culvert	Claim shall be submitted by the culvert owning department with the certificate from Forests & Wildlife Department that the culvert was damaged during human-animal conflict situation
c	Drinking water supply schemes of local self-governments	Local Self Government Engineering Department	₹2,00,000/damaged scheme	0	Maximum ₹ 2,00,000/damaged scheme	Claim shall be submitted by the local self-government department with the certificate from Forests & Wildlife Department that the structure was damaged du

						ring human-animal conflict situation
d	Power	KSEB	1. ₹5000/pole 2. ₹50,000/km for repairing of damaged LT lines 3. ₹1,00,000/damaged distribution transformer	0	1. ₹5000/pole 2. ₹50,000/km for repairing of damaged LT lines 3. ₹1,00,000/damaged distribution transformer	Claim shall be submitted by KSEB with the certificate from Forests & Wildlife Department that the structure was damaged during human-animal conflict situation
e	Schools	Local Self Government Department	₹2,00,000/school	0	Maximum ₹2,00,000/school	Claim shall be submitted by the local self-government department with the certificate from Forests & Wildlife Department that th

						e structure was damaged during human-animal conflict situation
f	Primary/Community health centre	Local Self Government Department	₹2,00,000/unit	0	Maximum ₹2,00,000/unit	Claim shall be submitted by the local self-government department with the certificate from Forests & Wildlife Department that the structure was damaged during human-animal conflict situation
g	Community assets owned by local self-governments (Anganwadi, Community Hall, Panchayat Ghar, Yuva Kendra, Mahila Mandal etc)	Local Self Government Department	₹2,50,000/unit	0	Maximum ₹2,50,000/unit	Claim shall be submitted by the local self-government department with the certificate from Forests & Wildlife Department that the structure was damaged during human-animal conflict situation
	Repair of wall					Maximum of ₹1,00,000/family or unit as estimated and certified by

h	ells/ compo und walls/f ences/dryin g chamber/ MSME esta blishments/ Public Distributio n Shops tha t are damag ed during t he response , and search & rescue of wild animal s	Land Re venue	Maximu m ₹1,00, 000	0	Maximum ₹ 1,00,000	the Local Self Government Engineer (not below the ran k of Overseer) • Damages mus t be certified by the Range Forest Officer as ‘damage ca used while res ponding to/co nducting search and res cue of ___ wil d animal on _ ___ date’.
• SDRF assistance will be provided by DM Department through the existing procedures to the District Collectors, Agriculture Department, PWD, Local Self Government Department, Animal Husbandry Department and KSEB based on demand • For disbursing the state share as in the declared norms of assistance as above, the Forests and Wildlife Department may consult Finance Department and establish necessary arrangements for the respective departments to raise the claim to Forests and Wildlife Department and receive the funds.						